

Sygn. akt I ACa 1403/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 marca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Tomasz Szabelski

Sędziowie: SA Wiesława Kuberska

del. SO Jacek Pasikowski (spr.)

Protokolant: stażysta Agata Józwiak

po rozpoznaniu w dniu 24 marca 2016 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa **E. S. (1)**

przeciwko **Bankowi (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.**

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 21 sierpnia 2015 r. sygn. akt I C 906/15

1. **oddala apelację;**

2. **przyznaje i nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Ł. na rzecz adv. B. M., prowadzącej Kancelarię Adwokacką w Ł. kwotę 3.321 (trzy tysiące trzysta dwadzieścia jeden) zł brutto tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.**

Sygn. akt I ACa 1403/15

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 21 sierpnia 2015 roku Sąd Okręgowy w Łodzi I Wydział Cywilny oddalił powództwo E. S. (2) przeciwko Bankowi (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego oraz przyznał i nakazał wypłatę pełnomocnikowi powoda z urzędu ze środków Skarbu Państwa kwoty 4.428 złotych tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej.

Powyższe rozstrzygnięcie zostało wydane na podstawie następujących ustaleń i rozważań:

W dniu 14 września 2009 roku pomiędzy Bankiem (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w W., a E. S. (2) prowadzącym działalność gospodarczą pod nazwą Zakład (...) w Ł. została zawarta umowa o prowadzenie rachunków bankowych, a zgodnie z jej § 5 Bank zobowiązał się do przekazywania powodowi wyciągów w formie papierowej i elektronicznej. W ramach przedmiotowej umowy powód posiadał linię kredytową zabezpieczoną wekslem in blanco, a wypadku wykorzystania środków kredytu i wpływu na jego rachunek nowych środków pieniężnych, środki te po złożeniu

podpisanej przez powoda dyspozycji ręcznej spłaty kredytu były przeznaczane na zaspokojenie innych zobowiązań niż kredytowe, a w braku takiej dyspozycji na spłatę zobowiązań kredytowych.

W dniu 30 lipca 2013 roku do pozwanego Banku wpłynęła dyspozycja ręcznej spłaty wskazująca na konieczność zapłaty należności wobec wierzyciela E. S. (2) Spółki (...) i na rzecz tego podmiotu zostały przekazane środki z rachunku powoda w pozwanym Banku. Tym samym nie zostało zaspokojone zadłużenie powstałe na linii kredytowej.

Powód nie spłacił powyższego zadłużenia i w tym stanie rzeczy Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wystąpił z pozwem w postępowaniu nakazowym o zapłatę wyżej wskazanych należności kredytowych. Sąd Okręgowy w Łodzi w dniu 17 grudnia 2014 roku wydał w sprawie o sygnaturze akt I Nc 614/14 nakaz zapłaty, który uprawomocnił się, a następnie został opatrzony klauzulą wykonalności.

Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. na podstawie powyższego tytułu wykonawczego wszczął wobec E. S. (2) postępowanie egzekucyjne o czym powód został powiadomiony przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Łowiczu pismem z dnia 27 lutego 2015 roku.

E. S. (2) złożył w Komendzie Powiatowej w Ł. zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa polegającego na podrobieniu w dniu 30 lipca 2014 roku jego podpisu na dokumencie dyspozycji ręcznej spłaty, na podstawie której nastąpiła spłata Spółki (...). W toku postępowania przygotowawczego wydana została opinia biegłego grafologa wskazująca, że powód nie podpisał przedmiotowego dokumentu. Postanowieniem z dnia 25 lutego 2015 roku dochodzenie w przedmiotowej sprawie zostało umorzone wobec niewykrycia sprawcy przestępstwa.

W tym stanie rzeczy Sąd I instancji wskazał, że zgodnie z art. 840 § 1 pkt. 2 k.p.c. dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części, jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane, zaś gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może powództwo oprzeć także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy. Takim zdarzeniem nie jest jednak opinia biegłego, która ze swej istoty nie może powodować wygaśnięcia zobowiązania, które w niniejszej sprawie oparte jest na wekslu in blanco podpisanym przez powoda, który zabezpieczał spłatę udzielonego kredytu. Powództwo przeciwegzekucyjne nigdy nie jest i nie może być środkiem do wzruszenia prawomocnego orzeczenia sądowego. Powyższa regulacja dotyczy bowiem jedynie zdarzeń, które skutkują wygaśnięciem zobowiązania tak jak na przykład zapłata zobowiązania, czy zwolnienie z długu. Skoro zatem powód wskazuje, że wydany przez Sąd Okręgowy w Łodzi nakaz zapłaty z dnia 17 grudnia 2014 roku został wydany niesłusznie to nie jest to podstawa objęta dyspozycją art. 840 § 1 pkt. 2 k.p.c., co skutkowało oddaleniem powództwa.

Wyrok z dnia 21 sierpnia 2015 roku apelacją w części oddalającej powództwo apelacją zaskarżył powód zarzucając rozstrzygnięciu:

1. naruszenie art. 840 § 1 k.p.c. poprzez uznanie, że w trybie powództwa przeciwegzekucyjnego nie można żądać pozbawienia tytułu wykonawczego - nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Okręgowy w Łodzi w sprawie I Ns 614/14 wykonalności, pomimo, że po powstaniu tytułu wykonawczego nastąpiło zdarzenie - wskutek którego zobowiązanie nie może być egzekwowane, a którym było zakończenie postępowania karnego w sprawie dotyczącej sfalszowania podpisu na dokumencie dyspozycji przelewu, sygnatura akt Ds. 202/25 Prokuratury Rejonowej w Łowiczu;
2. naruszenie prawa procesowego, a to art. 233 § 1 k.p.c. przez nierozważenie przez Sąd zebranego w sprawie materiału dowodowego w sposób bezstronny i wszechstronny.

Powołując się na powyższe zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa w całości, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

W piśmie procesowym z dnia 21 września 2015 roku oznaczonym jako "Uzupełnienie apelacji" pełnomocnik powoda wskazał, że wyrokowi z dnia 21 sierpnia 2015 roku zarzuca naruszenie prawa procesowego przez zaniechanie zbadania

okoliczności sprawy mających kardynalny wpływ na wydane orzeczenie i wniósł o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Skarżący podnosi zarzut dotyczący naruszenia prawa procesowego, a zatem w pierwszej kolejności należy zatem odnieść się do jego treści, gdyż tylko prawidłowo ustalony stan faktyczny daje podstawę do kontroli poprawności zastosowania prawa materialnego. Ocena wiarygodności i mocy dowodów jest podstawowym zadaniem sądu orzekającego, wyrażającym istotę sądenia, a więc rozstrzygnięcia kwestii spornych w warunkach niezawisłości, na podstawie własnego przekonania sędziego przy uwzględnieniu całokształtu zebranego materiału (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 1996 r., II CRN 173/95, Lex nr 1635264). Skuteczne przedstawienie zarzutu naruszenia przez sąd art. 233 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania, lub doświadczenia życiowego, to bowiem jedynie może być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony o innej niż przyjął wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu (orzeczenia Sądu Najwyższego: z 5 dnia sierpnia 1999 r., II UKN 76/99, OSNAPiUS 2000, nr 19, poz. 732; z dnia 10 kwietnia 2000 r., V CKN 17/2000, OSNC 2000, nr 10, poz. 189; z dnia 10 stycznia 2002 r., II CKN 572/99, Lex nr 53136; z dnia 27 września 2002 r., II CKN 817/00, Lex nr 56096). Innymi słowy postawienie zarzutu obraży art. 233 § 1 k.p.c. nie może polegać jedynie na zaprezentowaniu przez skarżącego stanu faktycznego przyjętego przez niego na podstawie własnej oceny dowodów. Apelujący może tylko wykazywać, posługując się wyłącznie argumentami juredycznymi, że sąd rażąco naruszył ustanowione w wymienionym przepisie zasady oceny wiarygodności i mocy dowodów oraz, że naruszenie to miało wpływ na wynik sprawy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2000 r., I CKN 1169/99, OSNC 2000/7-8 poz. 139; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2000 r., V CKN 17/2000, OSNC 2000/10 poz. 189). Takiej argumentacji powód jednak w apelacji nie przedstawia i jak się wydaje w ogóle nie dostrzega, że tytuł egzekucyjny postaci nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym został wydany przez Sąd Okręgowy w Łodzi na podstawie weksla, a zatem zobowiązania o charakterze abstrakcyjnym. Oznacza to, że obowiązek zapłaty określonej sumy pieniężnej wynikającej z weksla jest niezależny od istnienia i ważności tzw. stosunku podstawowego, a zatem w realiach niniejszej sprawy umowy kredytowej. W toku postępowania zakończonym wydaniem nakazu zapłaty 17 grudnia 2014 roku dłużnik nie podjął jakichkolwiek czynności procesowych, co oznacza, że rozpoznanie sprawy ograniczyło się do płaszczyzny wekslowej, co w żadnym stopniu nie pozwalało na objęcie tym postępowaniem stosunku podstawowego.

Umowa rachunku bankowego, obejmująca także linię kredytową została zawarta przez E. S. (1) prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą Zakład (...) w Ł., a zatem przez przedsiębiorcę. Co do zasady, z mocy art. 355 § 1 k.c. dłużnik obowiązany jest do staranności ogólnie wymaganej w stosunkach danego rodzaju. Jednakże należyta staranność dłużnika w zakresie prowadzonej przez niego działalności gospodarczej stosownie do art. 355 § 2 k.c. określa się przy uwzględnieniu charakteru tej działalności. Powszechnie ten ostatni przepis rozumie się w ten sposób, że w stosunkach gospodarczych przy określaniu wzorca należytej staranności należy uwzględniać wyższe, surowsze wymagania, z uwagi na zawodowy charakter działalności dłużnika, prowadzonej w sposób ciągły, co do zasady oparty na szczególnych umiejętnościach, wiedzy i doświadczeniu. W odniesieniu do stosunków o charakterze zawodowym uzasadnia to wymaganie staranności dłużnika na poziomie wyższym od przeciętnego. Przy tym wymaganie takie należy stosować zarówno do umów jednostronnie, jak i dwustronnie profesjonalnych (T. Wiśniewki w: Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania pod red. G. Bieńka, Lexis Nexis 2011). Bezspornym jest, że z mocy umowy stron wynikał obowiązek pisemnego informowania powoda przez pozwanego Bank o realizacji każdej transakcji na jego rachunku. Apelujący w żaden sposób nie wskazuje, że nie otrzymywał takowych informacji. Tym samym już po faktycznym zrealizowaniu dyspozycji ręcznej spłaty kredytu z dnia 30 lipca 2013 roku musiał mieć wiedzę, że taka operacja nastąpiła. Co więcej podczas przesłuchania w charakterze strony E. S. (1) oświadczył, że nie składał zarzutów od wydanego przez Sąd Okręgowy w Łodzi nakazu zapłaty z dnia 17 grudnia 2014 roku, bo nakaz został mu doręczony w dniu Wigilii i nie mógł znaleźć profesjonalnego pełnomocnika, a nadto podpisał weksel i nie umiał znaleźć linii

obrony. Powyższe wyjaśnienia jednoznacznie wskazują na naruszenie zawodowej staranności wymaganej od dłużnika prowadzącego działalność gospodarczą.

Jak wynika z art. 11 k.p.c. jedynie ustalenia wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa wiążą sąd w postępowaniu cywilnym. Moc wiążąca wyroków karnych w postępowaniu cywilnym została wprowadzona przede wszystkim dla uniknięcia możliwości wydawania na podstawie tego samego stanu faktycznego różnych – sprzecznych ze sobą orzeczeń w sprawach cywilnych i karnych. Przemawia za tym nie tylko wzgląd na jednolitość orzeczeń sądowych, lecz także na powagę wymiaru sprawiedliwości, ekonomii procesowej. Związanie sądu cywilnego prawomocnym wyrokiem karnym prowadzi do ograniczenia zasady swobodnej oceny dowodów (art. 233 k.p.c.), zasady bezpośredniości i tym samym w pewnym zakresie niezawisłości sędziego w orzekaniu w sprawie cywilnej (W. Siedlecki, Stosunek postępowania karnego do postępowania cywilnego, s. 23; T. Ereciński, w: T. Ereciński (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. I, 2012, s. 160). Dlatego też zarówno w orzecznictwie, jak i w literaturze przyjmuje się, że wykładnia art. 11 k.p.c. powinna być dokonywana w sposób ścisły, a nawet zwięzający tak, aby nie prowadziła do rozszerzenia zakresu okoliczności, które powinny być sprawdzone i poddane ocenie przez sąd cywilny /ograniczenia dowodowego/ (T. Ereciński, w: T. Ereciński (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. I, 2012, s. 160; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 1983 r., III CZP 56/83, OSNC 1983, Nr 8, poz. 108; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2010 r., V CSK 310/09, Legalis; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2015 r., I UK 338/14, Legalis).

W realiach niniejszego postępowania apelujący próbuje przypisać czynnościom podejmowanym w ramach postępowania przygotowawczego walor prejudykatu o którym stanowi art. 11 k.p.c. W treści pozwu E. S. (1) odwołuje się bowiem do dokumentów zgromadzonych w śledztwie (dowód z opinii biegłego, protokoły przesłuchania świadków), a jednocześnie sam nie wnioskuje o przeprowadzenie jakichkolwiek dowodów. Z kolei strona pozwana w odpowiedzi na pozew kwestionuje powyższe ustalenia. Co znamienne z treści przeprowadzonych w toku postępowania przygotowawczego przesłuchań pracownic Banku (...) wynika, że powód osobiście podpisał w dniu 30 lipca 2014 roku dokument dyspozycji ręcznej spłaty, co podważa wiarygodność enigmatycznej opinii biegłego grafologa, który jednocześnie stwierdza, że podpis powoda został złożony na imiennej pieczęcie firmowej E. S. (1). Okoliczności te są jednak indyferentne dla potrzeb rozstrzygnięcia, gdyż materiał dowodowy winien wskazywać na wymagane przez art. 840 § 1 pkt. 2 k.p.c., a powstałe po powstaniu tytułu egzekucyjnego zdarzenie wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane. Takim zdarzeniem nie jest z pewnością wydana w postępowaniu przygotowawczym opinia biegłego, ani też fakt umorzenia tego postępowania wobec niewykrycia sprawy. Pamiętać należy że zgodnie z kwestionowaną przez powoda dyspozycją ręcznej spłaty środki pieniężne nie zostały przywłaszczone przez kogokolwiek, ale zostały przeznaczone na spłatę długów apelującego wobec (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

Powództwo przewidziane w art. 840 § 1 k.p.c. jest powództwem o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, a nie powództwem o pozbawienie wykonalności tytułu egzekucyjnego. Tym samym jego przesłanką materialnoprawną jest istnienie tytułu wykonawczego, więc istnienie klauzuli wykonalności nadanej tytułowi egzekucyjnemu. Takim tytułem wykonawczym w niniejszej sprawie jest prawomocny nakaz zapłaty Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 17 grudnia 2014 roku, któremu to orzeczeniu została nadana na wniosek wierzyciela klauzula wykonalności.

Celem powództwa przeciwegzekucyjnego jest pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub w części albo jego ograniczenie, natomiast nie ma ono na celu odniesienia się do trafności samego postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności i zmierzać do uchylecia klauzuli wykonalności. Powództwo opozycyjne przewidziane w art. 840 k.p.c. nie prowadzi jednak do ponownego merytorycznego rozpoznania sprawy zakończonej prawomocnym orzeczeniem. W związku z tym nie jest dopuszczalna merytoryczna zmiana uprzednio wydanego prawomocnego orzeczenia na podstawie wskazanego przepisu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 1972 r., II PR 372/72, L.). Nie zamyka to jednak powodowi możliwości dochodzenia swych uprawnień w innym postępowaniu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 1978 r., III CRN 310/77, L.).

Do zdarzeń, wskutek których zobowiązanie wygasło lub nie może być egzekwowane, wypada zaliczyć przede wszystkim wykonanie zobowiązania (art. 450 k.c.), a także wydanie wyroku na korzyść jednego z dłużników solidarnych, uwzględniającego zarzuty wspólne wszystkim dłużnikom solidarnym (art. 375 § 2 k.c.), świadczenie w miejsce wykonania (datio in solutum – art. 453 k.c.), niemożliwość świadczenia będąca skutkiem okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności (art. 475 k.c.), potrącenie (art. 498 k.c.), odnowienie (art. 506 k.c.), zwolnienie dłużnika z długu przez wierzyciela (art. 508 k.c.).

Powoływana przez apelującego okoliczność ujawnienia opinii biegłego grafologa, czy też postanowienia o umorzeniu śledztwa dotyczącej sfałszowania podpisu na dokumencie dyspozycji przelewu z pewnością nie są zdarzeniami, które skutkują wygaśnięciem zobowiązania, czy też niemożnością jego egzekwowania. Okoliczności te mogą, po ich udowodnieniu, mogą stanowić podstawę odpowiedzialności strony pozwanej za nienależyte wykonanie umowy, ale nie stanowią one zdarzeń o których mowa w art. art. 840 § 1 pkt. 2 k.p.c.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako bezzasadną.

W punkcie 2 wyroku z dnia 24 marca 2016 roku rozstrzygnięto o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym. Zgodnie z § 2 ust. 3, § 6 pkt 6 i § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348) koszty te wyniosły 3.321 złotych i obejmują 23% podatek od towarów i usług.